

Spiekerskorne

Poëzome: een Internet-poëzieproject

In het Xaveriuscollege van Borgerhout heeft vorig schooljaar een Internetproject rond poëzie-onderwijs gelopen. Met dit project wilden we de leerlingen van de tweede en derde graad secundair onderwijs leren dat poëzie vak- en woordoverschrijdend is en dat hyperlinks op Internet een nieuwe poëtische ervaring kunnen creëren. De leerlingen zochten naar die nieuwe vormen van poëzie door met woord, (bewegend) beeld, kleur en geluid de potentiële cybersurfer een associatief en metaforisch labyrint aan te bieden, zodat hij door interactief klikken en mikken zijn allerindividueelste gedicht kan ervaren. Het tastbare resultaat van dit project, de cyberpoëziesite Poëzome, is te bewonderen op <http://users.skynet.be/sky86404/poezieproject/index.htm>. In deze bijdrage geef ik een korte beschrijving van de activiteiten die hun steentje tot die site hebben bijgedragen.

Marc Hoefkens

VOORBEREIDINGEN BUITEN ...

Tijdens het eerste trimester kregen de leerlingen van de tweede graad een lessenreeks 'creatief poëzieschrijven' in de lessen Nederlands. Als basis voor deze lessenreeks werd de bundel *Zo onzeker als potlood* van collega Dirk Terryn gebruikt. Deze bundel is opgenomen onder de link LESMATERIAAL op de poëziesite. Ook de evolutie van vergelijking tot metafoor is onder deze noemer gepubliceerd. Dit deel van de site is bedoeld als service voor de collega's-leerkrachten.

Als extra stimulans hebben we het schrijven gekoppeld aan een poëziewedstrijd. De resultaten (meer dan 600 gedichten) zijn

eerst door de leraren Nederlands voorgeselecteerd. De 250 gedichten die overbleven, zijn dan door een onafhankelijke jury beoordeeld. Ten slotte kwamen 36 gedichten in aanmerking voor publicatie, als onderdeel STATISCHE POËZIE op de site. Om de leerlingen nog meer te motiveren voor poëzie nodigden we Stef Bos en Ted van Lieshout uit om te komen praten over hun ervaring met en relatie tot het woord (zie onder OPTREDEN STEF Bos op de site). Ondertussen zat ook de leraar Plastische Opvoeding, Wilfried Noë niet stil. In de tweede graad liet hij de leerlingen plastische creaties maken in zwart-wit, geïnspireerd op hun woordkunst. Alle grafische aspecten van de onderdelen GEÏLLUSTREERDE POËZIE en INTERACTIEVE POËZIE zijn gemaakt op basis van zwartwit-tekeningen van de leerlingen.

... EN IN DE COMPUTERKLAS

UITVOERING

In de loop van het eerste trimester werden de leerlingen van het vierde jaar tijdens de lessen Nederlands en Engels ingewijd in de wereld van het Internet. Ze kregen een aantal opdrachten om allerlei informatie op te zoeken en te verwerken (individueel of in groep); ze zochten naar mogelijke sites rond cyberpoëzie en trachtten ook een definitie te vinden voor die term; ze vonden een site rond limericks en deden mee aan een online-limerickwedstrijd; ze maakten online oefeningen op Engelse grammatica; ze gaven commentaren op evenementen die 'heet van de naald' waren (onder andere de ontsnapping van Marc Dutroux); ze leerden de gevonden informatie verwerken in een Word-document (synthese-oefening met behulp van de computer); ze zochten, vertrekkend vanuit algemene informatie van de *Encarta*-encyclopedie, verdere links op het net (bijvoorbeeld Amerikaanse presidenten → Bill Clinton → zedenschandalen); ze gebruikten de communicatiemethoden van Internet om hun mening op elektronische valven te publiceren;...

Tijdens het tweede trimester gaf ik de leerlingen drie middagen per week de mogelijkheid om te surfen op het net, met de bedoeling volk te rekruteren voor het maken van de projectsite. Snel doken echter problemen op: er kwamen te veel leerlingen opdagen zodat de snelheid van de Internetconnectie niet meer werkbaar was. En de leerlingen surfden meestal naar grafisch zware spelletjessites, wat uiteindelijk niet echt de bedoeling was. Ik heb de middagen dan als volgt gedefinieerd: enkel gebruik voor schooldoel-einden (in opdracht van een leraar voor het verwerken van de leerstof) en voor het cyberproject. Vanaf dan had ik een groepje van vier leerlingen die verder wilden werken aan de poëziesite: de kerngroep.

De kerngroep is eerst begonnen met het aanleggen van een archief van bruikbaar beeldmateriaal, gevonden op het Internet. Maar al snel bleek dat de verscheidenheid zo groot was dat het esthetische aspect gauw zoek zou zijn (het legendarische mannekenblad). Ik heb dan de leerlingen de opdracht gegeven het tekstmateriaal in te tikken en te zoeken naar een structuur voor de site (via *Frontpage*). Verder gaf ik ze de verantwoordelijkheid voor het Stef Bos-gedeelte van de poëziesite. Gezien de moeilijkheidsgraad van de HTML-programmatie en het gebrek aan belangstelling vanwege leerlingen van de derde graad (ik gaf enkel les in het vierde jaar), zag ik mij genoodzaakt het grootste gedeelte van de verwerking zelf te ondernemen.

De geselecteerde dichters van de poëziewedstrijd gaf ik de gelegenheid een eigen *homepage* te schrijven waarin zij hun visie op het leven en op poëzie gaven. Een klein aantal dichters ging op dit aanbod in. Hun teksten en foto's zijn op de site te vinden als link vanuit de inhoudsopgave van de STATISCHE POËZIE, zijnde de gedichten van de poëziewedstrijd. Deze homepages werkten zeer motiverend voor de leerlingen.

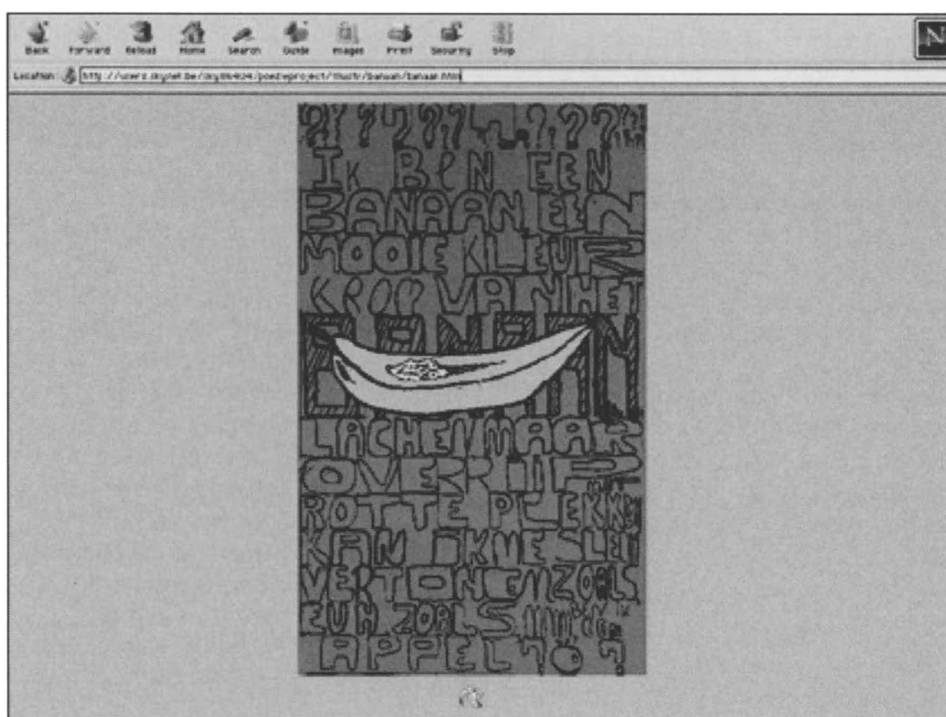
De tweede stap in de evolutie van statische naar interactieve poëzie waren de geïllustreerde gedichten. In het sitegedeelte GEÏLLUSTREERDE POËZIE verwerkte ik de tekeningen die de leerlingen bij hun gedichten maakten. De grafische werken werden gescand en met *Photoshop* en andere fotobewerkingssoftware verwerkt tot een geheel met het gedicht. De keuze van de gedichten was puur individueel, maar ik zorgde er wel voor dat leerlingen van alle klassen aanbod kwamen. De gedichten verbond ik met elkaar via een verborgen hyperlink ergens in

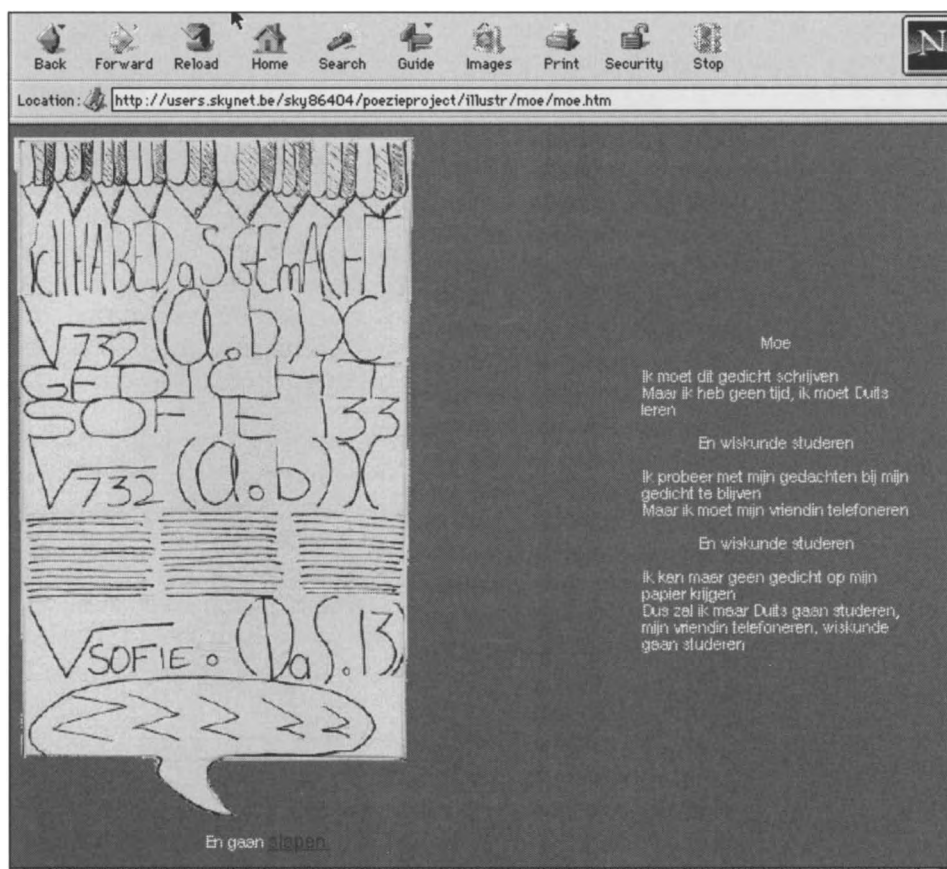
het gedicht of in de illustratie. Elke link geeft meer betekenis aan het geheel omdat de link een of andere betekenisconnectie heeft met het volgende gedicht.

Deze connectie kan bijvoorbeeld een betekenisassociatie zijn, maar ook een rijmverbinding. De lezer zoekt de link, klikt op dat betekenselement en komt zo bij een nieuwe creatie die daar op een of andere manier iets mee te maken heeft. In het eerste gedicht ligt de verbinding op het 'bewegende' banaantje onderaan het gedicht/de illustratie. Als je erop klikt, kom je bij het gedicht *Moe*, waar je dan weer een link vindt bij 'slapen', wat je dan weer brengt bij de slapende vrouwenfiguur bij het gedicht *Zie die grave griet daar zitten...* Het blijft echter ook mogelijk de grijze knoppenbalk bovenaan te gebruiken om van het ene gedicht naar het andere te navigeren.

Het interactieve en multimediale aspect krijgt zijn hoogtepunt in de INTERACTIEVE POËZIE. De navigatie tussen de gedichten blijft hetzelfde: zoek de link en klik. Maar bij deze gedichten bewegen de beelden en de woorden, en die beweging geeft meerbetekenis aan de poëzie. Al het materiaal, zowel woord als beeld, blijft het werk van de leerling. Hij ziet echter zijn oorspronkelijk werk in een nieuwe dimensie, met gekleurde tekening, geanimeerde vormen, trillende, soms golvende verzen (al naar gelang de betekenis), achtergrondgeluid,...

Hier ervaart de leerling dat poëzie méér is dan woorden in versvorm op papier. De interactieve gedichten overstijgen de traditionele verzen en brengen ons terug bij de oorsprong van het poëtisch gebeuren: de verwonderingservaring. Dit gevoel, dat de oorsprong was van het leerlinggedicht, ontplooit zich nu weer als de leerling zijn gedicht

ervaart in deze nieuwe dimensie. De visie van de leerling op Internet verandert hierdoor waarschijnlijk ook. Sommigen zien het net als de doos van Pandora, maar hier ontpopt die doos zich in een waar poëtisch orakel.

Maar het project had nog andere aspecten. De leraren plastische opvoeding organiseerden een cursus PAPIERSCHEPPEN, waarvan een fotoverslag in de site is opgenomen. Anderen werkten maanden expressief aan een prachtige POËZIEPERFORMANCE met als titel *In woorden vlieg ik verder*. Ook van de repetities is een fotoreportage op de site te zien.

PRESENTATIE

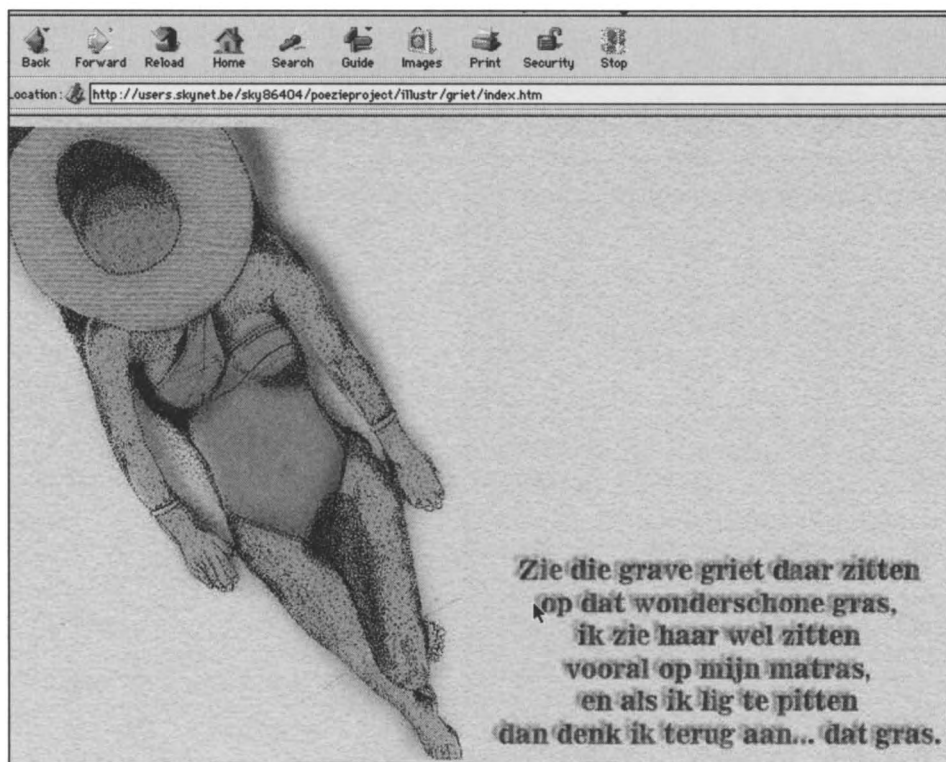
Als deadline voor de site werden de collegefeesten op 11 en 12 mei 1998 genomen. We organiseerden een cyberruimte met Internetconnectie en een presentatie van de poëziesite. Vele leerlingen, ouders en oud-leerlingen konden voor het eerst de site bewonderen en zich verwonderen. Ook tijdens de performance werden in de cafetaria van onze polyvalente ruimte computers gezet om de site off line te verkennen. En tijdens de laatste twee maanden bezochten enkele klassen de computerklas om de poëziepagina's te besurfen.

Ook vanuit het Internet zelf kwamen heel wat e-mailreacties. Na twee weken werden we bij *Gazet van Antwerpen* de site van de week. We werden opgenomen bij de literaire links van de vooraanstaande *Meander*-literatuursite en kregen een vermelding in het programma *Bassta* van Studio Brussel.

COMMUNICATIE

Op dit moment plannen we een Internetevenement met de zeven Vlaamse Jezuïeten-colleges. Op 8 februari 1999 wordt een gezamenlijke pedagogische studiedag georganiseerd. Tijdens die dag plannen we

een Internetconnectie tussen de verschillende colleges, waarbij via e-mail, chat, en videoconferentie de verschillende vakgroepen aan elkaar verslag zullen uitbrengen van hun activiteiten. De bedoeling is de leraren het communicatieaspect van het Internet te laten ervaren, en een voorstel te lanceren om ook de leerlingen op die manier met elkaar in contact te brengen en ze in het kader van een of andere les een interscolair groepswork te laten maken. Onze poëziesite zou in dat verband een voorbeeldfunctie kunnen hebben. Leerlingen van andere scholen kunnen over hun 'leeservaringen' van de site met elkaar communiceren en eventueel zo gemotiveerd worden om zelf ook poëzie te plegen.

TOT SLOT

De poëziesite *Poëzome* is het product van creatieve leerlingen die hun werken op het Internet gepubliceerd zien op een nieuwe, innoverende manier. De pedagogische en didactische waarden van het project lijken mij evident: leerlingen schrijven werkelijk doelgericht want hun werk kan gelezen worden op het Internet. Verder is hun werk ook vernieuwend geweest. De waarde werd vergroot door het interactieve en multimediale aspect: zij hielpen mee aan het creëren van een nieuw soort poëzie dat enkel met het nieuwe medium Internet ervaren kan worden. Ze ervoeren dus dat het Internet niet zomaar een gadget is, maar dat het een zeer nuttig instrument is om informatie op te zoeken, contacten te leggen, jezelf te presenteren, en zelfs kunst en literatuur te plegen. We hopen voor de toekomst dat we leerlingen ook zullen leren samenwerken over de schoolgrenzen heen.

Maar het introduceren van Internet in scholen verloopt niet altijd even eenvoudig. Veel collega's zien het als een buitenbeentje voor

'freaks' en willen niet echt tijd, moeite en geld investeren in het nieuwe medium. Ook staan veel leerlingen er weigerig tegenover. De tijdsinvestering is eigenlijk het grootste probleem, want creatief en innovatief met Internet werken vraagt enorm veel tijd en het komt bij de toch al zware voltijdse taak. Je stelt je als leraar ook kwetsbaar op: ga je met een klas op Internet, dan weet je niet altijd op voorhand waar je met je les terecht komt. Soms valt heel het systeem uit, of krijg je geen connectie, of komt een leerling op een onheuse site terecht. Telkens moet je dit met de nodige flexibiliteit opvangen...

Ten slotte wil ik nog pleiten voor het officieel creëren van de functie *Internetverantwoordelijke*, dat is iemand die op school verantwoordelijk is voor alles wat met het medium te maken heeft: de hardware- en softwareproblematiek, het intranet, de e-mail, leraren- en leerlingenbegeleiding, interscolaire contacten en projecten, enz., enz. Zonder deze functie zal het mediumgebruik op school op een amateursniveau blijven steken en zou wel eens kunnen gebeuren wat in de jaren 70 gebeurde met het taallab...

Marc Hoefkens
Xaveriuscollege
Collegelaan 36
2140 Borgerhout

marc.hoefkens@advalvas.be

<http://users.skynet.be/sky86404/poezieproject/index.htm>